

RERUM NOVARUM 2026

TOESPRAAK VOORZITTER BEWEGING.NET LIMBURG, RIK BLOEMEN

Beste vrienden, vriendinnen/Goedenavond dames en heren,

Als voorzitter van Beweging.net Limburg wil ik u allen welkom heten op onze jaarlijkse viering van Rerum Novarum. Vandaag doen we dat in deze Maccacclub, helaas de laatste weken met wat zorgen in de pers verschenen, maar we zijn toch blij en dankbaar dat we hier te gast mogen zijn. Het is een plek waar alles draait rond muziek, beleving en een flinke dosis attitude, zo promoot de club zichzelf.

Vandaag vieren wij hier dus Rerum Novarum: voor wie het nog niet weet: dat zijn de eerste woorden van de encycliek van paus Leo XIII uit 1891. We herhalen het graag want het document vormt het fundament onder onze sociale beweging. Voor wie zijn sociale geschiedenis niet kent, ook voor wie niet gelovig is, bevat dit document heel wat inspiratie, tot op vandaag.

In 1891 vormde dit document een echt keerpunt. Het gaf de christelijke arbeidersbewegingen in heel de wereld een moreel fundament, het was het begin van een eigentijds 'christelijk sociaal denken'. Het was een oproep tot sociale rechtvaardigheid, niet langer in de vorm van liefdadigheid - zoals het in die dagen gebruikelijk was- maar als structurele verandering, als rechten voor de arbeiders. In 1921 werd in België het Algemeen Christen Werkersverbond gesticht, het ACW, in 2014 omgevormd tot Beweging.net. Vakbonden, mutualiteiten, coöperatieve werken, vrouwen-, mannen en jeugdbewegingen vormden samen één Beweging. Het inspireerde intussen meerdere generaties om zich te organiseren, om te strijden voor waardig werk, en om een solidaire samenleving te bouwen waarin iedereen meetelt.

Net zoals 1 mei het Feest van de arbeid gevierd wordt, zo vieren wij vandaag het feest van Rerum Novarum. De vraag is dan: wat valt er te feesten? Minstens mogen we fier zijn op wat wij, en onze voorgangers, bereikt hebben in de strijd om meer welvaart en meer welzijn.

Toch is er vandaag een wat wrange smaak aan de feestvreugde: ik citeer de uitspraak van onze huidige paus Leo de XIV, tijdens het gebed voor wereldvrede tijdens de Goede week: 'Genoeg met oorlog! Genoeg met de verering van het eigen ik en het geld. Genoeg met het etaleren van macht! Ware kracht komt tot uiting in het dienen van het leven!' Dat stemt tot nadenken....

Of moet ik verwijzen naar de betoging, die vandaag in Brussel massaal werd bijgewoond. De veranderingen in het leven van alledag lijken wel grenzeloos: de pensioenhervorming, de

aanvallen op werklozen, langdurig zieken, op leerkrachten en specifiek de leerkrachten levensbeschouwing, de bijna dagelijkse prikkels in de onderwijshervorming ten behoeve van ongeschoolde kleuters of de sponsoring van door Voka geïnitieerde 'talentschools'. Ik wil het dan nog niet hebben over het betaalbaar wonen en de wachtlijsten in de sociale woonsector, of moet ik u vertellen wat er in de bouwsector aan de hand is omtrent huisvesting voor arbeidsmigranten of studenten hoger onderwijs (de prijzen en de winstmarges swingen de pan uit en wie wordt er beter van, alleszins de doelgroepen niet). Ik kan ook spreken over de energietransitie, over de angstinducties onder andere via de beruchte noodpakketten, de ingrijpende reorganisatie van de gezondheidszorg en het ziekenhuislandschap, de wachtlijsten in de jeugdhulp en kinderopvang, over de impact van sociale media ... om nog niet te spreken over onze overheden, die geen geld blijken te hebben (tenzij voor defensie uitgaven..) en via aankomende begrotingscontroles dreigen met nog maar eens ingrijpende besparingen, die u en ik zullen voelen.

Aan onze verworvenheden wordt ernstig geknabbeld, het middenveld, wij dus, moet afgebroken worden. De aanvallen op vakbonden en mutualiteiten, (denk aan de uitval over de verhoogde tegemoetkomingen) die het opnemen voor gewone mensen en hun belangen verdedigen, moeten stoppen.

Professor Jan Rotmans spreekt in zijn boek over de kanteling van onze samenleving. We leven in een tijdperk van verandering, maar we gaan of zitten al in een verandering van tijdperk. Een kanteling dus. Elke maatschappelijke transitie vergt een organisatorische transitie en elke organisatorische transitie vraagt een persoonlijke transitie. We zullen veranderingen moeten leren omarmen in plaats van ze weg te duwen. Loslaten en springen, waarbij je weet wat je achterlaat, maar niet weet waar je landt en wat je krijgt. We moeten leren omgaan met structurele onzekerheid. Daarvoor is moed, lef en leiderschap nodig. Bij ons allemaal, want in een kantelperiode telt ieder individu.

Rotmans ziet in de domeinen die hij behandelt, zijnde onderwijs, zorg, energie en geld, gemeenschappelijke patronen. Er ontstonden twee werelden: de systeemwereld en de leefwereld, die uit elkaar groeiden. In de complexe systeemstructuren verschijnen meer specialisatie, meer bureaucratie en meer hiërarchie. Technologische evoluties (denk aan robotisering, AI, etc.) maken deze structuren mechanistisch, wijdvertakt en fijnmazig. Schaalvergroting en fusering vormen de uitgangspunten, gecombineerd met toenemende marktwerking. De cultuur werd steeds zakelijker en rationeler, gekoppeld aan gezagsgetrouwheid. Efficiency, effectiviteit, rendement, kosten en baten werden dominant. Managers, technocraten, bureaucraten en controllers kwamen er in veelvoud. Kortom, beheer en beheersbaarheid werden de leidmotieven, met weinig ruimte tot verandering. De mens sneuvelde in dit systeemgeweld.

Waar mensen hechten aan vertrouwen, daar regeert het wantrouwen. Waar mensen hechten aan vrijheid, stuiten ze op regelzucht. Waar mensen aandacht willen, krijgen ze doelmatigheid. Waar zij kwaliteit wensen, worden zij met kwantiteit geconfronteerd. Waar mensen ruimte willen, worden ze beknelde door gebrek aan ruimte. Waar mensen tijd wensen, is er vrijwel altijd te weinig tijd. Met andere woorden: de menswaarden botsen op de systeemwaarden. In de kern wil niemand efficiënt behandeld worden. Je wilt liefdevol behandeld worden.

Dat is waar wij met onze Beweging verder op willen inzetten. We hebben weinig vat op de geopolitiek, maar we hebben wel vat op onze eigen samenleving. Projecten die verbinden, zoals onze Fietsbiebs, de Girafprojecten in buurten en wijken, het aanbieden van regentonnen, het

kritisch kijken en trachten bij te sturen inzake huisvesting en energieduurzaamheid, tegengaan van eenzaamheid, en zo meer.

Met ons congres van januari laatstleden hebben alle partners zich geëngageerd om nog beter samen te werken. Als middenveldorganisaties kunnen we mee vorm geven aan de samenleving en kunnen we iets betekenen voor heel veel mensen. In onze eigen leefomgeving is er nog ruimte voor warme menselijke contacten, voor goede sociale dienstverlening, voor projecten waar vrijwilligers samen hun schouders onder zetten. In het nieuwe tijdperk zullen wij blijven ijveren voor menselijkheid, voor een leefwereld waarin iedereen mee kan en zeggenschap heeft.

Moge de verandering van tijdperk vele Rerum Novarum , Nieuwe dingen, voortbrengen, kennen.

Ik wens u een fijne feestviering.

Rik Bloemen

12.05.2026